

Lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk med författningskommentarer

Lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk

Den 1 januari 2019 trädde ändringar i minoritetslagen i kraft. Ändringarna förstärker rättigheterna för de nationella minoriteterna judar, romer, samer, sverige-finnar och tornedalingar samt minoritetsspråken jiddisch, romani chib, samiska, finska och meänkieli.

Den 1 juli 2025 trädde nya ändringar i kraft som innebär att bestämmelser om äldreomsorg flyttas till socialtjänstlagen (2025:400).

I denna skrift får du del av minoritetslagen i dess helhet med kommentarer till samtliga bestämmelser. Ändringar som trädde i kraft 2019 gäller paragraferna 1, 3, 5, 5a, 5b, 7, 10, 17, 18, 18a, 18b och 18c. Paragrafen 18 har fått en ny lydelse och paragraferna 18a, 18b och 18c är upphävda och överförda till socialtjänstlagen (2025:400). Kommentarer till dessa paragrafer är hämtade ur proposition 2017/18:199 En stärkt minoritetspolitik. Kommentarer till övriga paragrafer är hämtade ur proposition 2008/2009:158 Från erkännande till egenmakt.

I slutet av skriften finns även ändrade bestämmelser i skollagen (2010:800) vad gäller förskola på nationella minoritetsspråk och socialtjänstlagen (2025:400) om äldreomsorg på minoritetsspråk.

mucf

 Sámediggi
Sámedigge Sámediggie Sámedigkie Sámedinget

Allmänna bestämmelser

1§ Denna lag innehåller bestämmelser om nationella minoriteter, nationella minoritetsspråk, förvaltningsmyndigheten och rätten att använda minoritetsspråk hos förvaltningsmyndigheter och domstolar. Lagen innehåller också bestämmelser om uppföljning av tillämpningen av lagen.

Författningskommentar

I den inledande paragrafen anges lagens innehåll. Paragrafen har ändrats på så sätt att upplysningen om att lagen innehåller bestämmelser om vissa skyldigheter inom förskola och sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen (2010:900) som kompletterar eller erbjuds i stället för förskola tas bort, eftersom dessa bestämmelser förs över till skollagen. Upplysningen om äldreomsorg har också tagits bort eftersom dessa bestämmelser överförts till socialtjänstlagen (2025:400).

2§ Nationella minoriteter är judar, romer, samer, sverige-finns och tornedalingar i enlighet med Sveriges åtaganden enligt Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter (SÖ 2000:2) och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk (SÖ 2000:3).

I språklagen (2009:600) anges att de nationella minoritetsspråken är finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska.

Författningskommentar

I första stycket anges samtliga nationella minoriteter som erkänts av Sverige i enlighet med Europarådets ramkonvention och minoritetsspråkskonventionen. I andra stycket hänvisas till språklagen i vilken det anges vilka språk som är nationella minoritetsspråk.

Med de uppräknade språken avses även samtliga varieteter av dessa språk. Bestämmelsen syftar till att synliggöra de nationella minoriteterna och deras språk bättre samt även den särställning dessa har i Sverige i förhållande till åtagandena i ramkonventionen och minoritetsspråkskonventionen.

3§ Kommuner och regioner ska informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter och det allmännas ansvar enligt denna lag och de föreskrifter som denna lag hänvisar till. Detsamma gäller statliga förvaltningsmyndigheter vars verksamhet är av betydelse för de nationella minoriteterna eller minoritetsspråken.

Författningskommentar

I paragrafen föreskrivs en skyldighet att lämna information till de nationella minoriteterna. Informationen ska inte bara omfatta de nationella minoriteternas rättigheter utan även det allmännas ansvar enligt minoritetslagen och andra föreskrifter som lagen hänvisar till. Sådana hänvisningar finns i 4 och 16 §§ samt i 17 §.

En åtskillnad görs mellan kommuner och regioner å ena sidan och statliga förvaltningsmyndigheter å andra sidan. För kommuner och regioner finns en ovillkorlig skyldighet att informera om de nationella minoriteternas rättigheter och det allmännas ansvar. För statliga förvaltningsmyndigheter gäller informationsskyldigheten om deras verksamhet är av betydelse för de nationella minoriteterna eller minoritetsspråken. Det är främst två kategorier av myndigheter som har anledning att informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter och det allmännas ansvar. Den ena kategorin utgörs av myndigheter som personer som tillhör de nationella minoriteterna regelbundet kan förväntas komma i kontakt med. Det rör sig om sådana myndigheter som de flesta medborgare någon gång kommer i kontakt med, såsom Försäkringskassan, Skatteverket eller Pensionsmyndigheten. Även länsstyrelserna får anses ingå i denna grupp. Den andra kategorin omfattar myndigheter med sektorsansvar inom områden som har betydelse för minoritetspolitiken, eller vars verksamhet annars är av betydelse för skyddet av de nationella minoriteternas rättigheter. Det handlar i huvudsak om dels myndigheter vars verksamhet har särskild anknytning till något av minoritetspolitikens tre delområden – diskriminering och utsatthet, inflytande och delaktighet samt språk och kulturell identitet – dels myndigheter som har tillsynsuppdrag som kan få betydelse för de nationella minoriteternas rättigheter. Exempel på

sådana myndigheter är Kulturrådet, Institutet för språk och folkminnen, Skolverket, Diskrimineringsombudsmannen, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Inspektionen för vård och omsorg, Justitiekanslern och Riksdagens ombudsmän.

Paragrafen ändras även genom att ”på lämpligt sätt” tas bort. Det är dock även i fortsättningen upp till respektive kommun, region eller statlig förvaltningsmyndighet att bedöma hur informationen ska lämnas. Utgångspunkten bör vara att syftet med informationen är att individer som tillhör de nationella minoriteterna ska kunna tillvarata sina rättigheter. Exempel på hur informationen kan lämnas ges i förarbetena till bestämmelsen. Där uttalas också att informationen bör lämnas på de minoritetsspråk som kan väntas bli använda av enskilda i deras kontakter med myndigheten (prop. 2008/09:158 Från erkännande till egenmakt s. 65 och 126). Dessa uttalanden är alltså gällande.

4§ I språklagen (2009:600) anges att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken. Det allmänna ska även i övrigt främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.

Författningskommentar

I bestämmelsen erinras om att det i språklagen anges att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken. Därutöver stadgas att de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur ska främjas av det allmänna. Begreppet kultur får även anses innefatta språk.

Med det allmänna avses offentlig verksamhet som utövas genom staten, kommunerna eller regionerna. Med främja avses att det allmänna genom aktiva åtgärder och handlingar ska stödja språkens och kulturens fortlevnad.

Barn som tillhör nationella minoriteter har ett behov av att få utveckla sin egna minoritetskulturella identitet och det egna

minoritetsspråket. En sådan utveckling ska beaktas särskilt när beslut fattas som kan komma att påverka barn. Denna bestämmelse bygger på Sveriges åtaganden enligt Europarådets ramkonvention, minoritetsspråkskonventionen och FN:s barnkonvention.

5§ Förvaltningsmyndigheter ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med minoriteterna i sådana frågor.

Samråd enligt första stycket ska ske genom att förvaltningsmyndigheten för en strukturerad dialog med de nationella minoriteterna i syfte att kunna beakta deras synpunkter och behov i myndighetens beslutsfattande.

I lagen (2022:66) om konsultation i frågor som rör det samiska folket finns särskilda bestämmelser om konsultationer med det samiska folket.

Författningskommentar

Paragrafens första stycke ändras på så sätt att uttrycket ”representanter för” tas bort. Genom ändringen tydliggörs att statliga och kommunala förvaltningsmyndigheter inte enbart bör samråda med representanter som är utsedda av föreningar som företräder de nationella minoriteterna, utan även med personer som tillhör de nationella minoriteterna men som inte är organiserade inom föreningslivet.

Paragrafens andra stycke, som är nytt, innehåller en anvisning om hur samråd enligt första stycket ska ske. Skyldigheten att samråda enligt första stycket gäller så långt det är möjligt, vilket innebär att bestämmelsen i andra stycket får ses som en målformulering. I regleringen finns inte något uttryckligt krav på att de synpunkter som framförs vid samråden måste beaktas i beslutsfattandet, men syftet är att så ska ske så långt det är möjligt. Fortfarande gäller också enligt 5 § en skyldighet att ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande även i andra former än genom samråd.

Det centrala för samrådsförfarandet bör vara att de nationella minoriteternas synpunkter verkligen ska kunna beaktas i myndigheternas beslutsfattande. Det innebär att myndigheter

bör samråda med de nationella minoriteterna i ett skede där det fortfarande är möjligt att påverka ett kommande beslut. I kravet på dialog ligger en skyldighet för myndigheter att vinnlägga sig om att skapa former för samråd som gynnar ett ömsesidigt, jämbördigt och förtroendefullt meningsutbyte. Därigenom tydliggörs att det inte är tillräckligt att myndigheter endast informerar de nationella minoriteterna om beslut eller åtgärder. Ledning har hämtats från den europeiska koden för idéburna organisationers medverkan i beslutsprocessen (om den europeiska koden, se proposition 2017/18:199 En stärkt minoritetspolitik avsnitt 8.2). I kravet på struktur ligger en skyldighet för myndigheterna att ha en planering för samråden. Det behöver vara tydligt vad syftet med samrådet är och vad som förväntas av deltagarna. Att hitta rätt målgrupp för samrådet är en annan viktig beståndsdel. Deltagarna behöver i god tid få del av underlag till samråden för att kunna delta på jämlika villkor. Som har berörts ovan är det också viktigt att reflektera över när i beslutsprocessen samrådet bör äga rum. Vidare bör det finnas rutiner kring uppföljning och återkoppling till de nationella minoriteterna.

5a§ Förvaltningsmyndigheter ska särskilt främja barns och ungas möjligheter till inflytande och samråd i frågor som berör dem och anpassa formerna för detta till deras förutsättningar.

Författningskommentar

Paragrafen, som är ny, syftar till att öka barns och ungas möjligheter till inflytande i frågor som berör dem. Bestämmelsen innebär att myndigheterna bl.a. behöver ta hänsyn till att barn och unga i mindre utsträckning än tidigare är organiserade genom föreningar och därför överväga alternativ till de sedvanliga formerna för samråd. Det kan ske genom att de unga söks upp i sin egen miljö, t.ex. i skolan, på fritidsgårdar, i idrottsföreningar eller sociala medier.

5b§ Kommuner och regioner ska anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete.

Uppgifter om mål och riktlinjer som har antagits enligt första stycket ska på begäran lämnas till den myndighet som har uppföljningsansvar enligt 20 §.

Författningskommentar

I paragrafen, som är ny, anges en skyldighet för kommuner och regioner att anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete.

Med minoritetspolitiskt arbete i första stycket avses verksamhet som motiveras av de skyldigheter och det ansvar som kommuner och regioner har enligt minoritetslagen och de föreskrifter som lagen hänvisar till. För kommuner kan även verksamhet som motiveras av skollagens bestämmelser om modersmål ingå. Exempel på områden där mål och riktlinjer kan antas är kultur, förskola, skola samt vård- och omsorg. De kan även antas i förhållande till allmänna bestämmelser i minoritetslagen, så som informationsskyldigheten i 3 §, skyldigheten att främja språk och kultur i 4 § och skyldigheten att samråda och ge möjlighet till annat inflytande i 5 §. Kommuner och regioner som ingår i förvaltningsområden kan anta mål och riktlinjer i förhållande till de särskilda skyldigheter som gäller där. Skyldigheten innebär att kommuner och regioner aktivt ska ta ställning till hur det minoritetspolitiska arbetet ska bedrivas och att det ska framgå av någon form av styrdokument. Företrädesvis kan dessa mål och riktlinjer integreras i andra styrdokument som rör mänskliga rättigheter och demokratifrågor, exempelvis handlingsplaner. Ett annat sätt kan vara att målen och riktlinjerna integreras i ordinarie styrdokument, såsom verksamhetsplaner. Det finns dock inget som hindrar att separata handlingsplaner och styrdokument upprättas för det minoritetspolitiska arbetet. Innehållet i dokumenten får anpassas efter lokala förhållanden. Utformningen bör ske i samråd med de nationella minoriteterna.

I andra stycket regleras att skyldigheten att anta mål och riktlinjer förenas med en skyldighet för kommuner och regioner att på begäran lämna uppgift till uppföljningsmyndigheten om vilka mål och riktlinjer de har antagit för sin minoritetspolitiska verksamhet.

Förvaltningsområden

6§ Med förvaltningsområdet för finska avses kommunerna Botkyrka, Eskilstuna, Gällivare, Hallstahammar, Haninge, Haparanda, Huddinge, Håbo, Kiruna, Köping, Pajala, Sigtuna, Solna, Stockholm, Södertälje, Tierp, Upplands Väsby, Upplands-Bro, Uppsala, Älvkarleby, Österåker, Östhammar och Övertorneå.

Med förvaltningsområdet för meänkieli avses kommunerna Gällivare, Haparanda, Kiruna, Pajala och Övertorneå.

Med förvaltningsområdet för samiska avses kommunerna Arjeplog, Arvidsjaur, Berg, Gällivare, Härjedalen, Jokkmokk, Kiruna, Lycksele, Malå, Sorsele, Storuman, Strömsund, Umeå, Vilhelmina, Åre, Älvdalen och Östersund.

Författningskommentar

I bestämmelsen anges vilka kommuner som ingår i förvaltningsområden för respektive språk. I bilaga till förordning (2009:1299) om nationella minoriteter och minoritetsspråk finns en förteckning över kommuner som med stöd av 7 § lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk ingår i ett förvaltningsområde.

7§ Andra kommuner än de som anges i 6 § kan efter ansökan få ingå i förvaltningsområdet för finska, meänkieli eller samiska. Beslut att en kommun ska få ingå i ett förvaltningsområde fattas av regeringen.

En kommun som ingår i ett förvaltningsområde efter beslut av regeringen kan ansöka hos regeringen om utträde ur förvaltningsområdet. Regeringen får besluta om utträde endast om det finns synnerliga skäl.

Regeringen får meddela föreskrifter om anslutning till och utträde ur ett förvaltningsområde.

Författningskommentar

I paragrafen anges en möjlighet för vissa kommuner att efter ansökan få ingå i förvaltningsområden och vad som gäller för utträde ur ett sådant.

I första stycket anges, i linje med det nya andra stycket, att kommuner, i stället för att kunna göra en anmälan om att få ingå i ett förvaltningsområde, kan ansöka om att få ingå i ett förvaltningsområde.

I andra stycket, som är nytt, anges att en kommun som anslutits till ett förvaltningsområde efter beslut av regeringen kan ansöka om att få utträda ur det. För att regeringen ska få besluta om utträde krävs synnerliga skäl. Även det fallet att regeringen själv skulle initiera en utträdesprocess omfattas. Att det krävs synnerliga skäl innebär att regeringen får besluta om utträde endast i undantagsfall. Så kan t.ex. vara fallet om det trots rimliga ansträngningar från kommunens sida saknas intresse för att utnyttja rättigheterna från den aktuella minoritetens sida. I detta ligger att kommunen under en längre tid har försökt erbjuda och göra personer som tillhör den nationella minoriteten medvetna om de rättigheter som är knutna till förvaltningsområdet, utan att någon har efterfrågat rättigheterna eller att dessa endast har tagits i anspråk sporadiskt. Det är den ansökande kommunen som ska visa att det finns synnerliga skäl för utträde. Vid en utträdsprövning behöver regeringen beakta Sveriges internationella åtaganden, liksom synpunkter från den berörda nationella minoriteten i kommunen och relevanta riksorganisationer. I det ingår att sådana organisationer bör höras i ärendet. I fråga om kommuner som ingår i förvaltningsområdet för samiska bör Sametinget höras och hänsyn bör tas till dess synpunkter

Tredje stycket ändras på så sätt att det anges att regeringen även får meddela föreskrifter om utträde ur ett förvaltningsområde.

Rätten att använda finska, meänkieli och samiska hos myndigheter

8§ Enskilda har rätt att använda finska, meänkieli respektive samiska vid sina muntliga och skriftliga kontakter med en förvaltningsmyndighet vars geografiska verksamhetsområde helt eller delvis sammanfaller med minoritetsspråkets förvaltningsområde. Detta gäller i ärenden i vilka den enskilde är part eller ställföreträdare för part, om ärendet har anknytning till förvaltningsområdet.

Om den enskilde använder finska, meänkieli eller samiska i ett sådant ärende, är myndigheten skyldig att ge muntligt svar på samma språk. Enskilda som saknar juridiskt biträde har dessutom rätt att på begäran få en skriftlig översättning av beslut och beslutsmotivering i ärendet på finska, meänkieli respektive samiska.

Myndigheten ska även i övrigt sträva efter att bemöta de enskilda på dessa språk.

Författningskommentar

Utifrån första stycket har enskilda rätt att använda finska, meänkieli respektive samiska i kontakter med förvaltningsmyndigheter under vissa förutsättningar. De myndigheter som avses i bestämmelsen är de som har ett geografiskt verksamhetsområde som helt eller delvis sammanfaller med ett förvaltningsområde. Myndigheten kan t.ex. ha verksamhet förlagd till ett förvaltningsområde genom ett huvudkontor, lokalkontor eller annan fast representation. Även myndigheter som saknar kontor eller motsvarande inom förvaltningsområdet kan ha verksamhet som helt eller delvis sammanfaller med ett förvaltningsområde. Förvaltningsmyndigheter med hela landet som verksamhetsområde har naturligtvis ett geografiskt verksamhetsområde som delvis sammanfaller med alla förvaltningsområden.

Det finns inget krav att ett ärende ska avse myndighetsutövning i förhållande till enskild. Den enskilde ska dock vara part eller ställföreträdare för part i ärendet och ärendet ska även ha anknytning till det geografiska område som förvaltningsområdet omfattar. Bestämmelsen innefattar däremot inte någon rätt att använda minoritetsspråket för enskild som varken är part eller ställföreträdare för part men som ändå har kontakter med en förvaltningsmyndighet i ett ärende. Rätten att använda minoritetsspråket

omfattar bara ärenden som har anknytning till förvaltningsområdet genom t.ex. att den enskilde är bosatt inom området, att ärendet rör en verksamhet som bedrivs inom området eller en fastighet som är belägen inom området.

Rätten att använda minoritetsspråket avser såväl muntliga som skriftliga kontakter i enskilda ärenden. En myndighet kan ha muntlig handläggning i ärenden. Rätten att använda finska, meänkieli eller samiska omfattar även sådan handläggning av ett ärende. Den enskilde har även rätt att inge handlingar på dessa språk till myndigheten. Om innehållet är av betydelse för ärendet bör handlingen översättas till svenska (jfr 8 § förvaltningslagen).

Rätten att använda finska, meänkieli eller samiska gäller oavsett om den enskilde är svensk eller utländsk medborgare. Rätten är inte heller beroende av var den enskilde är bosatt.

Rätten att använda finska, meänkieli eller samiska gäller enskilda. Med detta begrepp avses inte bara fysiska personer utan även t.ex. aktiebolag, föreningar och andra organisationer, men däremot inte myndigheter eller andra offentlighetsorgan. Vidare har en ställföreträdare för en enskild part samma rätt enligt lagen att använda finska, meänkieli eller samiska som den enskilde själv. Däremot ger inte bestämmelsen ett ombud motsvarande rätt.

Andra stycket reglerar myndighetens skyldighet att svara på ett minoritetsspråk när en enskild använder språket. Enskilda som använder finska, meänkieli eller samiska i ett ärende har även rätt till ett muntligt svar på språket. Detta innebär att myndigheten ska använda minoritetsspråket vid myndighetens muntliga kontakter med den enskilde. Dessutom ger andra stycket enskilda parter och ställföreträdare en rätt att få beslut och beslutsmotivering i ärendet översatt till sitt språk, under förutsättning att de saknar juridiskt biträde. Med beslut och beslutsmotivering menas här både beslut under ärendets handläggning och myndighetens avgörande samt den motivering som myndigheten anför för sitt ställningstagande (däremot inte eventuell redogörelse för bakgrunden till ärendet).

Översättningen behöver inte tillhandahållas samtidigt som beslutet på svenska; det får accepteras att den dröjer några dagar efter det att beslutet meddelats. Någon skyldighet att på begäran av den enskilde muntligen översätta skriftliga meddelanden och beslut riktade till den enskilde finns emellertid inte.

Tredje stycket anges att myndigheten också ska sträva efter att även i övrigt bemöta enskilda på finska, meänkieli respektive samiska. Exempel på sådan verksamhet är rådgivning och information till allmänheten, erbjudande om vård eller undervisning. Blanketter och informationsblad avsedda för allmänheten ska också kunna översättas till finska, meänkieli och samiska eller till tvåspråkiga versioner, när behov av detta bedöms föreligga. I denna verksamhet har inte myndigheten någon absolut skyldighet att svara på minoritetsspråket men ska ändå eftersträva att bemöta enskilda på minoritetsspråket. Myndigheterna bör organisera sin verksamhet på ett sådant sätt att det finns beredskap och rutiner för att bemöta önskemål från enskilda att använda minoritetsspråk. Det kan t.ex. innebära kartläggning och angivande av särskild språkkompetens i interna telefonkataloger och på intranät och hemsidor. Om minoritetsspråkstalande personal inte finns på myndigheten bör rutiner utarbetas som innebär att tolk kan ordnas med relativt kort varsel. I myndighetens lokaler, hemsidor och annat informationsmaterial bör det framgå att service lämnas på minoritetsspråk. Om den minoritetsspråkiga servicen begränsas till vissa tider och vissa platser, se 12 §, bör sådant tydligt anges både på svenska och på minoritetsspråket.

9§ Utanför ett förvaltningsområde har enskilda rätt att använda finska, meänkieli respektive samiska vid muntliga och skriftliga kontakter i förvaltningsmyndigheters ärenden i vilka den enskilde är part eller ställföreträdare för part, om ärendet kan handläggas av personal som behärskar minoritetsspråket.

Författningskommentar

Bestämmelsen reglerar rätt att använda minoritetsspråk utanför förvaltningsområdena i ärenden utan anknytning till förvalt-

ningsområdet för språket. En förutsättning att få använda finska, meänkieli respektive samiska utanför förvaltningsområdena är att myndigheten har tillgång till personal som är behörig att ta hand om den enskildes angelägenhet och som behärskar språket i fråga. Det räcker inte att det inom myndigheten finns språkkunniga personer om de inte är kompetenta att sköta det aktuella ärendet; den som har ett ärende hos polisen kan t.ex. inte begära att få tala sitt språk därför att det finns en receptionist som behärskar detta. Det krävs inte att språkkunnig personal finns anställd vid samma myndighet, bara att sådan personal utan svårighet kan anlitas för begärd service t.ex. när den finns hos annan kommunal myndighet än den aktuella.

10§ Enskilda har alltid rätt att använda finska, meänkieli och samiska vid sina skriftliga kontakter med Riksdagens ombudsmän och Diskrimineringsombudsmannen. Detsamma gäller vid enskildas skriftliga kontakter med Justitiekanslern, Försäkringskassan, Skatteverket och Arbetsförmedlingen i ärenden i vilka den enskilde är part eller ställföreträdare för part.

Författningskommentar

Paragrafen innehåller en rätt för enskilda att använda sig av sitt minoritetsspråk vid skriftliga kontakter med vissa myndigheter.

Paragrafen ändras på så sätt att meänkieli läggs till bland de språk som enskilda har rätt att använda sig av vid skriftliga kontakter med de myndigheter som anges i bestämmelsen. Vidare läggs Diskrimineringsombudsmannen till bland de myndigheter som enskilda alltid har rätt att kontakta skriftligt på något av de angivna språken, eftersom enskilda sällan är att beteckna som part i myndighetens ärenden. Dessutom läggs Arbetsförmedlingen till bland de myndigheter som enskilda har rätt att skriftligen kontakta på något av de angivna språken i ärenden i vilka den enskilde är part eller ställföreträdare för part. Enligt förarbetena till regleringen innebär den ingen rätt att få svar på samma språk. Den innebär inte heller någon rätt att använda minoritetsspråket vid muntliga kontakter med de myndigheter som räknas upp (prop. 2008/09:158 Från erkännande till egenmakt s. 131).

11§ Förvaltningsmyndigheter ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, meänkieli respektive samiska där detta behövs i enskildas kontakter med myndigheten.

Författningskommentar

Förvaltningsmyndigheter ska – oavsett om de tillhör något förvaltningsområde – verka för att det finns tillgång till personal som behärskar minoritetsspråket, där detta behövs i enskildas kontakter med myndigheten. Att verka för innebär i detta sammanhang att förvaltningsmyndigheten aktivt ska beakta behovet av personal som behärskar dessa språk och vid behov söka aktivt efter sådan personal.

12§ Förvaltningsmyndigheter får bestämma särskilda tider och särskild plats för att ta emot besök av enskilda som talar finska, meänkieli respektive samiska, samt ha särskilda telefontider.

Författningskommentar

I bestämmelsen anges att den enskildes rätt att använda finska, meänkieli och samiska kan begränsas till viss tid och plats. Rätten att använda minoritetsspråket vid kontakt med myndigheten kan således begränsas till att gälla under vissa tider på myndighetens kontor då tolk eller språkkunnig personal kan finnas tillgänglig. Det är viktigt att myndigheten är mycket tydlig i sin information till allmänheten.

Rätten att använda finska, meänkieli och samiska hos domstolar

13§ Den som är part eller ställföreträdare för part i ett mål eller ett ärende hos en förvaltningsrätt, tingsrätt, mark- och miljödomstol eller sjörättsdomstol med en domkrets som helt eller delvis sammanfaller med kommunerna Gällivare, Haparanda, Kiruna, Pajala och Övertorneå har rätt att använda finska eller meänkieli under målets eller ärendets handläggning, om målet eller ärendet har anknytning till någon av dessa kommuner. Detsamma gäller samiska hos en sådan domstol med en domkrets som helt eller delvis sammanfaller med kommunerna Arjeplog, Gällivare, Jokkmokk eller Kiruna, om målet eller ärendet har anknytning till någon av dessa kommuner.

Rätten att använda finska, meänkieli respektive samiska omfattar också de domstolar dit en dom eller ett beslut i ett mål eller ärende som avses i första stycket överklagas.

Författningskommentar

I paragraferna regleras parts och parts ställföreträdarens rätt att använda finska, meänkieli eller samiska vid muntliga eller skriftliga kontakter med en länsrätt och en tingsrätt som har en domkrets som till någon del sammanfaller med angivna kommuner. Även fastighetsdomstol, miljödomstol och sjörättsdomstol omfattas av bestämmelsen. I stället för förvaltningsområde anges vissa kommuner, eftersom rätten att få använda finska och samiska hos domstol inte införs i de kommuner som enligt 6 § ingår i förvaltningsområdena.

En parts och dennes ställföreträdarens rätt att använda minoritetsspråk omfattar även de domstolar dit en dom eller ett beslut i ett mål eller ärende som avses i paragrafens första stycke överklagats. Rätten att tala minoritetsspråket omfattar inte s.k. extraordinära rättsmedel, t.ex. en ansökan om resning.

14§ Rätten att använda finska, meänkieli eller samiska i mål eller ärenden hos domstolar enligt 13 § omfattar rätt att ge in handlingar och skriftlig bevisning på detta språk, rätt att få de handlingar som hör till målet eller ärendet muntligen översatta till detta språk och rätt att vid muntlig förhandling inför domstolen tala detta språk. Domstolen ska översätta handlingar och skriftlig bevisning till svenska, om det inte är uppenbart onödigt. Även i övrigt ska domstolen sträva efter att använda minoritetsspråket i sina kontakter med parten eller dennes ställföreträdare.

I alla mål och ärenden som omfattas av rätten att använda finska, meänkieli eller samiska hos domstolar enligt 13 § har en part eller ställföreträdare för part som saknar juridiskt biträde rätt att på begäran få domslut och domskäl eller beslut och besluts-motivering skriftligen översatta till detta språk.

Författningskommentar

Rätten att använda finska, meänkieli eller samiska under rättegång eller ett ärendes behandling omfattar att få yttra sig muntligen eller skriftligen på minoritetsspråket i enlighet med de regler som gäller för rättegången eller ärendens behandling i domstol. Den enskildes rätt att använda minoritetsspråket omfattar ett mål eller ärende som har anknytning till någon av angivna kommuner. Med anknytning avses här t.ex. att parten är bosatt eller vistas i kommunen, att ett mål rör en fastighet belägen i kommunen eller att ett brott har begåtts inom kommunen.

Bestämmelserna innebär också en rätt att med hjälp av tolk få de handlingar som hör till målet eller ärendet muntligen översatta till minoritetsspråket. Rätten att få tala minoritetsspråket vid muntlig förhandling omfattar rätten att själv få tala finska, meänkieli eller samiska.

Enligt paragrafen är domstolar även skyldiga att översätta ingivna handlingar till svenska om detta inte är uppenbart onödigt.

Även i övrigt, exempelvis då part riktar sig till domstolen med förfrågningar, ska domstolen sträva efter att bemöta minoritetsspråkstalande part och parts ställföreträdare på minoritetsspråket.

I tredje stycket föreskrivs en allmän rätt för enskilda som saknar juridiskt biträde att få domslut och domskäl samt beslut och beslutsmotivering översatta till finska, meänkieli respektive samiska. Regeln gäller alla mål och ärenden som omfattas av rätten att använda finska, meänkieli eller samiska hos domstolar enligt 13 §, dvs. mål och ärenden som har anknytning till någon av de i lagen angivna kommunerna. Regeln gäller även beslut som fattas under ärendets eller målets handläggning. Med domskäl respektive beslutsmotivering avses de egentliga skälen för domen eller beslutet, inte redogörelser för utredningen i målet eller ärendet, även om den skulle ha tagits in under rubriken domskäl eller skäl för beslut. I tveksamma fall kan det dock finnas skäl att följa domens eller beslutets rubricering, i varje fall om det ger bättre förståelse för resonemangen. Även vid tillämpningen av denna bestämmelse räcker det att översättning kommer några dagar efter det att den enskilde framställt begäran om detta, vilket ska ske inom en vecka från det att domen eller beslutet meddelats (jfr författningskommentaren till 10 § 2 st.).

15§ Den som vill använda finska, meänkieli eller samiska under ett måls eller ett ärendes handläggning i domstol enligt 13 § ska begära detta i samband med att målet eller ärendet inleds eller första gången parten ska yttra sig i målet eller ärendet. En begäran om att få en översättning enligt 14 § tredje stycket ska framställas inom en vecka från det att domen eller beslutet meddelats, om en sådan begäran inte har framställts tidigare under handläggningen av målet eller ärendet.

Om en begäran om att använda minoritetsspråk eller om att få en översättning framställs senare än vad som anges i första och andra styckena får den avslås. En sådan begäran får även avslås om det är uppenbart att den har ett otillbörligt syfte.

Författningskommentar

Rätten att använda finska, meänkieli eller samiska under rättegång eller ett ärendes behandling omfattar att få yttra sig muntligen eller skriftligen på minoritetsspråket i enlighet med de regler som gäller för rättegången eller ärendens behandling i domstol. Den enskildes rätt att använda minoritetsspråket omfattar ett mål eller ärende som har anknytning till någon av angivna kommuner. Med anknytning

avses här t.ex. att parten är bosatt eller vistas i kommunen, att ett mål rör en fastighet belägen i kommunen eller att ett brott har begåtts inom kommunen.

Bestämmelserna innebär också en rätt att med hjälp av tolk få de handlingar som hör till målet eller ärendet muntligen översatta till minoritetsspråket. Rätten att få tala minoritetsspråket vid muntlig förhandling omfattar rätten att själv få tala finska, meänkieli eller samiska.

Enligt paragrafen är domstolar även skyldiga att översätta ingivna handlingar till svenska om detta inte är uppenbart onödigt.

Även i övrigt, exempelvis då part riktar sig till domstolen med förfrågningar, ska domstolen sträva efter att bemöta minoritetsspråkstalande part och parts ställföreträdare på minoritetsspråket.

I tredje stycket föreskrivs en allmän rätt för enskilda som saknar juridiskt biträde att få domslut och domskäl samt beslut och beslutsmotivering översatta till finska, meänkieli respektive samiska. Regeln gäller alla mål och ärenden som omfattas av rätten att använda finska, meänkieli eller samiska hos domstolar enligt 13 §, dvs. mål och ärenden som har anknytning till någon av de i lagen angivna kommunerna. Regeln gäller även beslut som fattas under ärendets eller målets handläggning. Med domskäl respektive beslutsmotivering avses de egentliga skälen för domen eller beslutet, inte redogörelser för utredningen i målet eller ärendet, även om den skulle ha tagits in under rubriken domskäl eller skäl för beslut. I tveksamma fall kan det dock finnas skäl att följa domens eller beslutets rubricering, i varje fall om det ger bättre förståelse för resonemangen. Även vid tillämpningen av denna bestämmelse räcker det att översättning kommer några dagar efter det att den enskilde framställt begäran om detta, vilket ska ske inom en vecka från det att domen eller beslutet meddelats (jfr författningskommentaren till 10 § 2 st.).

16§ Om en part eller ställföreträdare för part har rätt att använda finska, meänkieli eller samiska i rättegång, ska tolk anlitas i enlighet med bestämmelserna i 5 kap. 6–8 §§ och 33 kap. 9 § rättegångsbalken och 50–52 §§ förvaltningsprocesslagen (1971:291).

Författningskommentar

De regler som enligt rättegångsbalken respektive förvaltningsprocesslagen gäller för vem som ska anlitas som tolk samt om tolked och ersättning till tolk ska tillämpas också när tolk anlitas enligt denna lag.

**Finska, meänkieli och samiska i
förskola, viss annan pedagogisk
verksamhet och äldreomsorg**

17§ Rätten för enskilda att i vissa fall erbjudas förskola och viss annan pedagogisk verksamhet på finska, meänkieli eller samiska regleras i 8 kap. 12 b § och 25 kap. 5 a § skollagen (2010:800).

Författningskommentar

Paragrafen ger upplysning om att bestämmelser om rätt till förskola och viss annan pedagogisk verksamhet på finska, meänkieli eller samiska finns i skollagen.

18§ Rätten för enskilda att i vissa fall erbjudas omvårdnad inom ramen för äldreomsorgen på de nationella minoritetsspråken regleras i 8 kap. 6-9 §§ socialtjänstlagen (2025:400).

Författningskommentar

Paragrafen ger upplysning om att bestämmelser om rätt till äldreomsorg på minoritetsspråk finns i socialtjänstlagen.

18 a § Upphävd g. Lag (2025:437).

18 b § Upphävd g. Lag (2025:437).

18 c § Upphävd g. Lag (2025:437).

Undantag och uppföljning

19§ Om det finns särskilda skäl får regeringen meddela föreskrifter om att en viss myndighet som lyder under regeringen ska undantas från tillämpningen av 8 §. Motsvarande gäller efter regeringens bemyndigande för region och kommun i fråga om kommunala myndigheter.

Författningskommentar

Regeringen kan enligt denna paragraf meddela föreskrifter att en viss statlig förvaltningsmyndighet inte ska omfattas av 8 § i denna lag. Ett sådant beslut kan endast fattas om det finns särskilda skäl. Särskilda skäl kan finnas om t.ex. en viss myndighet har mycket liten kontakt med allmänheten och det därför inte är befogat för myndigheten att hålla tolkberedskap. På samma sätt kan regionfullmäktige och kommunfullmäktige efter regeringens bemyndigande undanta förvaltningsmyndigheter inom sina respektive verksamhetsområden. Möjligheten att undanta myndigheter från lagens tillämpningsområde bör användas restriktivt så att lagens syfte inte urholkas.

20§ Förvaltningsmyndigheters tillämpning av denna lag ska följas upp. Regeringen meddelar föreskrifter om vilken eller vilka myndigheter som ska ansvara för uppföljningen. Detta uppföljningsansvar innebär ingen inskränkning i det tillsynsansvar som vilar på andra myndigheter.

Författningskommentar

En eller flera myndigheter som regeringen bestämmer ska följa upp förvaltningsmyndigheters tillämpning av lagen. Uppföljningen utgör inte tillsyn och påverkar inte heller den tillsyn som utövas enligt andra författningar.

21§ En myndighet med uppföljningsansvar ska dessutom genom rådgivning, information och liknande verksamhet bistå andra förvaltningsmyndigheter vid tillämpningen av lagen.

Författningskommentar

En myndighet med uppföljningsansvar ska aktivt bevaka efterlevnaden av lagen. Myndigheten ska även genom sin verksamhet stödja kommuner m.fl. vid deras tillämpning av lagens bestämmelser.

Skollagen (2010:800)

Socialtjänstlagen (2025:400)

12b§ En hemkommun som ingår i ett förvaltningsområde enligt lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk ska erbjuda barn, vars vårdnadshavare begär det, plats i förskola där hela eller en väsentlig del av utbildningen bedrivs på finska, meänkieli respektive samiska.

Vårdnadshavare som ansöker om förskoleplats för sitt barn ska tillfrågas om de önskar plats i sådan förskola som avses i första stycket.

Författningskommentar

Paragrafen är ny i och med att regleringen av rätten till förskola på minoritetsspråk överförs från minoritetslagen till skollagen. Första stycket motsvaras i huvudsak av den tidigare 17 § minoritetslagen. Ändringen består i att ”delar” byts ut mot ”en väsentlig del”. Det innebär att kommuner i förvaltningsområden ska, om så begärs, tillhandahålla som lägst en väsentlig del av verksamheten på finska, meänkieli respektive samiska. Ändringen motsvarar Sveriges åtaganden enligt artikel 8 punkt 1.a.iii i språkstadgan och återspeglar en högre ambitionsnivå än tidigare formulering. Begreppet ”verksamheten” byts ut till ”utbildningen” för att anpassas till skollagens terminologi gällande förskola. Vad som avses med hemkommun anges i 29 kap. 6 § skollagen.

Vad som är en väsentlig del av verksamheten utvecklas inte i språkstadgan. Det övergripande syftet med stadgan är emellertid att skydda och främja minoritetsspråken och utgångspunkten måste därför vara att omfattningen av utbildningen på minoritetsspråket bör vara sådan att den bidrar till att minoritetsspråken bevaras, utvecklas och förs vidare till nya generationer. Ordalydelsen ger vid handen att den huvudsakliga delen av utbildningen ska bedrivas på det aktuella minoritetsspråket. Begreppet måste dock tolkas utifrån en helhetsbedömning. Faktorer som har betydelse är det antal timmar som utbildning bedrivs på språket, nivån på personalens språkkunskaper, hur förskolans arbete med språkrevitalisering är strukturerat och vilka arbetsmetoder som används samt i vilken utsträckning vårdnadshavare och andra i barnets omgivning involveras i revitaliseringsarbetet. Det finns ingen undre gräns för vilken efterfrågan som krävs för att utbildningen ska erbjudas på minoritetsspråket. Det innebär att kommunerna kan tänkas behöva tillämpa olika organisatoriska lösningar för att uppfylla kravet, anpassat till barnunderlag

och lokala förhållanden. Exempelvis kan det handla om att samla ett antal barn vid vissa förskoleenheter och på så sätt kunna erbjuda en samlad verksamhet. Sådana organisatoriska lösningar ska emellertid inte behöva leda till att vårdnadshavare avstår från en förskoleplats, till exempel därför att förskolan ligger alltför långt från hemmet eller arbetet. Enligt 8 kap. 15 § skollagen ska ett barn erbjudas plats vid en förskoleenhet så nära barnets eget hem som möjligt. Det kommer inte alltid att vara möjligt för kommuner att kunna erbjuda en förskoleplats på minoritetsspråket på den förskola som ligger närmast hemmet. En avvägning mellan dessa faktorer behöver därför göras vid planeringen av verksamheten. Det kan också tänkas att anpassningar av utbildningen kan behöva göras på en förskoleenhet närmare hemmet om en plats på en förskola med mer omfattande utbildning på minoritetsspråket inte passar den enskildes situation.

Andra stycket har ingen motsvarighet i tidigare bestämmelser. Bestämmelsen innebär att kommuner uttryckligen ska tillfråga vårdnadshavare som ansöker om förskoleplats för sitt barn om de önskar plats i sådan förskola i vilken utbildningen bedrivs på det eller de minoritetsspråk inom vars förvaltningsområde kommunen ingår. Det är inte tillräckligt att kommunen frågar vårdnadshavarna om barnet har något annat modersmål. Frågan kan t.ex. ställas genom att det ges möjlighet att ange sådant önskemål på en ansökningsblankett eller motsvarande via en e-tjänst. Det är viktigt att det framgår att det är frivilligt att svara på frågan.

Skollagen 25 kap. Annan pedagogisk verksamhet

5a§ En kommun som ingår i ett förvaltningsområde enligt lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk och som tillhandahåller sådan verksamhet som avses i 2 eller 5 § ska sträva efter att erbjuda barn, vars vårdnadshavare begär det, plats i sådan verksamhet där hela eller en väsentlig del av verksamheten bedrivs på finska, meänkieli respektive samiska.

Om kommunen erbjuder verksamhet enligt 2 eller 5 § ska vårdnadshavare som ansöker om sådan verksamhet tillfrågas om de önskar plats i verksamhet som bedrivs på finska, meänkieli respektive samiska.

Om en kommun som ingår i ett förvaltningsområde anordnar öppen förskola enligt 3 § ska kommunen, om det finns sådan

efterfrågan, sträva efter att erbjuda hela eller en väsentlig del av verksamheten på finska, meänkieli respektive samiska.

Författningskommentar

Paragrafen är ny i och med att regleringen av rätten till viss annan pedagogisk verksamhet på minoritetsspråk överförs från minoritetsslagen till skollagen. Bestämmelsen tar sikte på sådan pedagogisk omsorg som erbjuds i stället för förskola i 2 § (t.ex. familjedaghem), öppen förskola enligt 3 § och sådan omsorg som erbjuds under tid då förskola inte erbjuds i 5 § (t.ex. s.k. nattis).

Första stycket motsvaras i huvudsak av den tidigare 17 § minoritetsslagen. Ändringen består i att ”delar” byts ut mot ”en väsentlig del” och att regleringen om öppen förskola enligt 3 § bryts ut. Kommuner är inte skyldiga att tillhandahålla verksamhetsformerna i 2 och 5 §§. Bestämmelsen innebär att kommunen, om den väljer att bedriva sådan verksamhet, ska sträva efter att erbjuda barn vars vårdnadshavare begär det plats i sådan verksamhet där hela eller en väsentlig del av verksamheten bedrivs på det eller de minoritetsspråk inom vars förvaltningsområde kommunen ingår. Beträffande ”väsentlig del” hänvisas till kommentaren till 8 kap. 12 a §.

Andra stycket saknar motsvarighet i tidigare bestämmelser. Bestämmelsen innebär att kommunen, om den erbjuder verksamhet enligt 2 eller 5 §, uttryckligen ska fråga vårdnadshavare som ansöker om plats i den typen av verksamhet om de önskar få en plats där verksamheten bedrivs på det eller de minoritetsspråk inom vars förvaltningsområde kommunen ingår. För den närmare innebörden av skyldigheten hänvisas till kommentaren till 8 kap. 12 a §.

Tredje stycket tar sikte på öppen förskola enligt 3 § och motsvaras delvis av den tidigare 17 § minoritetsslagen. Bestämmelsen ändras på så sätt att det ska vara tillräckligt att kommunen ska sträva efter att erbjuda verksamhet på finska, meänkieli respektive samiska, under förutsättning att det finns sådan efterfrågan. Bedömningen av om det finns en efterfrågan kan göras utifrån uttryckliga frågor eller synpunkter som inkommit till kommunen om sådan verksamhet, t.ex. vid de samråd som kommunen ska hålla med de nationella minoriteterna enligt 5 § minoritetsslagen.

5§ Kommunen ska arbeta för att det ska finnas tillgång till personal med kunskaper i finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska där detta behövs i omvårdnaden om äldre personer.

Författningskommentar

Av 8 kap. 5 § framgår att kommuner ska arbeta för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska där det behövs för omvårdnaden om äldre människor. Av bestämmelsen följer inte en skyldighet att omedelbart skaffa språkkunnig personal. Men vid rekrytering bör dock kunskaper i minoritetsspråk vara en merit. Under tiden rekrytering pågår kan exempelvis resurspersoner, språkstödjare anlitas i kontakten med äldre.

Läs vidare i prop. 2017/18:199 En stärkt minoritetspolitik.

6§ En kommun som ingår i ett förvaltningsområde enligt lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller en väsentlig del av den omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska, meänkieli eller samiska.

Författningskommentar

Paragrafen innehåller en rätt till äldreomsorg på finska, meänkieli och samiska för enskilda som bor i kommuner som ingår i ett förvaltningsområde.

En väsentlig del: Kommuner i förvaltningsområden ska, om så begärs, tillhandahålla som lägst en väsentlig del av verksamheten på finska, meänkieli respektive samiska. Begreppet väsentlig del motsvaras väl av Sveriges övergripande internationella åtaganden och ligger i linje med bestämmelsens bakomliggande syfte. Vad som utgör en väsentlig del av verksamheten måste avgöras utifrån en helhetsbedömning. Bedömningen kan behöva göras på olika sätt beroende på omsorgens form och omfattning. Antalet timmar som personal som behärskar språket finns tillgänglig måste ges stor betydelse. Andra omständigheter av betydelse är nivån på personalens språkkunskaper samt strukturen på och förutsägbarheten

av språkets närvaro i de äldres vardag. De äldre bör åtminstone ha möjlighet att tala med personal på sitt språk flera gånger per vecka och personalens språkkunskaper bör vara sådana att de möjliggör ett meningsfullt samtal med den äldre. Det bör också vara tydligt och förutsägbart för den äldre i vilka sammanhang och vid vilka tillfällen det finns möjlighet att använda minoritetsspråket. Även andra faktorer, som den sammansatta språkmiljön i omsorgen eller behovet av kontinuitet och trygghet kan påverka bedömningen. Endast en symbolisk närvaro av språket i verksamheten kan inte anses tillräckligt.

Paragrafen ersätter den tidigare lydelsen i 18 § i lag 2009:724 om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Bestämmelserna 6–7 §§ bör läsas tillsammans med 8 kap. 5 § socialtjänstlagen, där det framgår att kommuner ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska där det behövs för omvårdnaden om äldre människor. Av bestämmelsen följer inte en skyldighet att omedelbart skaffa språkkunnig personal. Men vid rekrytering bör dock kunskaper i minoritetsspråk vara en merit. Under tiden rekrytering pågår kan exempelvis resurspersoner, språkstödjare anlitas i kontakten med äldre (prop. 2017/18:199 En stärkt minoritetspolitik).

Läs vidare i prop. 2017/18:199 En stärkt minoritetspolitik.

7§ En kommun som inte ingår i något förvaltningsområde enligt lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller en väsentlig del av den omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska, om kommunen har tillgång till personal med sådana språkkunskaper. Detsamma gäller för en kommun som ingår i ett förvaltningsområde för ett visst minoritetsspråk vad gäller övriga minoritetsspråk.

Författningskommentar

Paragrafen, som är ny, motsvaras delvis av tidigare 18 a § minoritetsslagen och gäller kommuner som inte ingår i ett förvaltningsområde för ett visst språk.

Av paragrafen framgår att en kommun som ej ingår i förvaltningsområde ska erbjuda äldreomsorg helt eller till en väsentlig del på minoritetsspråk ifall kommunen har tillgång till personal med språkkunskaper. Skyldigheten att tillhandahålla äldreomsorg på minoritetsspråk omfattar även jiddisch och romani chib.

Den äldres rätt till en värdig, trygg och individanpassad omsorg oavsett var i landet den äldre bor gör att skyldigheten att erbjuda som lägst en väsentlig del av äldreomsorgen på minoritetsspråk gäller även utanför förvaltningsområden. Skyldigheten gäller om kommunen har tillgång till personal som behärskar finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska. Detsamma gäller för en kommun som ingår i ett förvaltningsområde för ett språk vad gäller övriga minoritetsspråk. För den sistnämnda kommunen gäller skyldigheten i förhållande till övriga språk, dvs. utöver det språk inom vars förvaltningsområde kommunen ingår. I sammanhanget bör erinras om att en kommun kan ingå i förvaltningsområden för flera språk. I detta sammanhang är det viktigt att kartlägga personalens språkkunskaper.

Beträffande begreppet ”väsentlig del” hänvisas till kommentaren till 8 kap. 6 §.

Läs vidare i prop. 2017/18:199 En stärkt minoritetspolitik.

8§ Kommunen ska inom ramen för äldreomsorg som erbjuds enligt 6 och 7 §§ beakta äldre personers behov av att upprätthålla sin kulturella identitet.

Författningskommentar

Vid sidan av det språkliga behovet, ska kommunen även beakta den äldres behov av att upprätthålla sin kulturella identitet. Bestämmelsen gäller för kommuner såväl inom ett förvaltningsområde som utanför i den mån äldreomsorg på minoritetsspråk erbjuds.

Detta kan anpassas efter den äldres förutsättningar och lokala förhållanden. Det kan exempelvis handla om att kommunen i omsorgen tillhandahåller traditionell musik och mat, kulturella inslag, särskilda inredningsdetaljer eller samarbeten med aktörer från de nationella minoriteternas civila samhälle. Det är även lämpligt att den personal som tjänstgör i verksamheten har särskild kul-

turkompetens och lyhördhet för kulturella behov, seder och koder. Skyldigheten ska ses i ljuset av dels det allmännas ansvar att främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige enligt 4 § minoritetslagen, dels i ljuset av äldreomsorgens värdegrund om ett ”värdigt liv” i 2 kap. 3 § SoL. Samtidigt måste hänsyn tas till vilka insatser och anpassningar som är rimliga att vidta med beaktande av lokala förutsättningar och behov.

Läs vidare i prop. 2017/18:199 En stärkt minoritetspolitik.

9§ Kommunen ska informera den som ansöker om insatser inom ramen för äldreomsorgen om möjligheterna att få omvårdnad av personal som behärskar något av de angivna minoritetsspråken enligt 6 och 7 §§.

Författningskommentar

Informationen ska lämnas i samband med ansökan. Därigenom tydliggörs vilka konkreta rättigheter den äldre har i fråga om äldreomsorgen.

För kommuner som inte ingår i ett eller flera förvaltningsområden gäller informationsskyldigheten endast om de kan erbjuda äldreomsorg på minoritetsspråket, dvs. endast om kommunen har tillgång till personal som är kunnig i språket.

Läs vidare i prop. 2017/18:199 En stärkt minoritetspolitik.